

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«Idjtihad» Constantinople

Téléph : 20865

xxviième ANNÉE

15 Mai 1932

İÇTİHAT

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 345

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye

için: 2 1,2, Â'lâ kâğıdı

5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi yedinci sene

15 Mayıs 1932

şâirlerin yekdiğerlerinin eserlerine aşına bu -
linmalarına muhtaç değildir . Bu yürekler hep
aynı sema kubbesinin altında çarparlar . Bun -
ların hem âvaz olmalarında şaşılacak bir şey
zoktur .

*
* *

Hasan Âlî Beyefendi oğlumuzun bu besili
kitabını doya doya okumanın herkese müyesser
olmasını temenni ederim . Bizde Gœthe hak -
kında ilk kitabın biraz daha içilmesi ve hazm
olunması kol y bir kemiyet ve keyfiyette ol -
ması acaba daha munis olmazmı ! Fakat «mü-

rüvvette endaze olmaz » Hasan Âlî Bey on sene
sonra yazıla bilecek ve okuna bilecek büyük
bir kitabı on sene evvel yazmış oluyor, on sene
sonraki işini şimdiden görmüş oluyor.

Bir tekaddümdür ve fazlı tekaddür . Bundan
dolayı on sene sora teşekkür etmek için dudaga
ve sese artık malik bulunmayacak canlar için
şükran borçlarını eda etmek imkânı vermiş
oluyor . Kitabı yazan da, nefis bir suretle basan da
çok meşkûr mürüvvet ve himmet etmişlerdir .

AB. DJ.

İlim sütunu

İLİM VE ZANNİYAT

[Geçen sayıdan mabat ve son]

Orta krende avrupanın hemen her tara -
fında Fıravnlr, Araplar, Gildaniler, Hindular,
Çinliler, hattâ Yunaniler Batalime ve şâir eski
medenî akvamın hikemiyat, mesafat, ilmi nü -
cum, kimya, teshir, te'sirâtı asabiyye ve Fluide
organique gibi ilimler, nazariyyeler derin ka -
ranlıklar içinde boğulmuştu .

Avrupalılar o asırdaki ilim ve itikadâtı
diniyyeye, böyle şeylerle uğraşma ve düşün -
meyi mugayir görerek kütre'i arz düzdür yu -
varlak değildir, dönmez sabittir diye niçe kâşif
ve ehli tetkiki katranlayarak, ateşe atarak diri
diri yaktılar, taşladılar, astılar . Medenî avrupa -
nın bu günde tanıdıkları din namına yapılan
engizisiyon mezalimi bu yüz kızdırıcı haller
bunun en büyük delilidir . Berekât versin ki
Endülüs araplarının o asırlarda açtıkları Darül -
fünunlara cin ve perilerin teshiri altında titreyen
Fransa ve cenubî Almanya ahalisinin gençle -
rinden bir çoğu devama başlayarak o menâbî'i
irfandan çıkup gizlice vatanlarına avdetle birer
meş'ale gibi vatanlarını tenvir ve vatandaşlarını
kısmen olsun ikaz ettiler .

Çok sürmedi muharebat, mezalim ve istibdat
neticesi garba hocalık eden şark, karanlığa dal -
dı : Tabi'î bir hal idi, tulû eden hayat güneşi
gurub etmişti . Bu defa garp şarktan aldığı

nurun borcunu iade etmeye başladı ; lâkin şarkı
karib ahalisi ez cümle Türkiye Yunan hırafa -
tından bedter amalgama haline giren itikat ve
zanniyatı batıla ile arap saçı ta'birince karma
karışık ve tashihi güç bir halde idi, mütemadi
muharebeler, başı taclılır ve mezahip rüesâsı
arasına giren fık ü fücür kimseyi düşünmeye,
önünü görmeye meydan vermiyordu , pek geç
olarak şark yeniden gözünü açmaya başladı !
Başladı amma pek çok emek neticesi o meş -
alelerden çıkan irfan kıygılcımları o elektrik cere -
yanları şifabahş olacağına, şarkın pek çok uz
vunu yaktı, tahrip etti . Bu tahribat el'ân da
berdevamdır .

Sadede avdetle ilim ve fennin ademi seba -
tını hulâsa edelim : Malûmdurki yirminci asrın
bidayetinde maddenin esası «cüz ü lâyetecazza!»
Atomlardır diye itikad ederdik , asırlarca bu
sırrı tabi'at mefhumunu böylece muhafaza etti .
İlimde bu zan ve fikir etrafında perende attı
durdurdu !

Yirmi otuz seneden beri nazariyye değişti ,
Ulemayı müdakkikin Dogmatique olarak beka -
yi madde, kitlelerin eşkâlinin ve Enerjisinin
istihalesi kanunları namile üç büyük kanun
tanıyordu ; biraz sonra ve pek az zaman zar -
fında Radiation ve Gravitation nazariyyeleri bu

üç kanundan ikisini sildi süpürdü . Arada ha - kiki olarak bir Enerji kanunu kaldı, lâkin bu kanun da tesbit edilemedi; Enerji dahi hudut - suz ve mutahavvil Radiation lar teşkil ile ziya ve hararet husule getirdiği ve fakat hararet hiç bir vakit tamamen ziyaya münkalib olma - dığı tahakkuk etti !. Haraket daha açık tablrlle sür'at inzimam etmedikçe hararet, ef'alın haliki ve mahisi olamaz , bu pek mühim nazariyyeyi izah için son günlerin filosof ve riyazileri tarafından meydana atılan mu'adilat ve naza - rıyyatın bilinmesi lâzımdır. Korkulur ki bu na - zariyyeler de başka bir girdaba düşmüş olma - sın?! Hülâsa ma'İûmatı beşerıyyenin bu zik - zaklarını anlamak için bir bektâşi dervişinin bir hocaya dek kaba taslak ve fakat hekimâne

bir cevabını dercele okuyucularımızı dalacakları hayret deryasından şaka sahiline çıkarmak isterim.

Hoca — Derviş baba islâmın binası kaçtır ?

Derviş — Birdir hoca efendi .

Hoca — Bu ne cehalet ! bir olurmu ya ?!

Derviş — Savm ve selât ben de yok — ta - ma'kârlığından — hac ve zekât da sen de yok arada bir kelime'i şehadet kalır değil mi hoca efendi ?

Hazır cevap bu ehli tevhid dervişin cevabı gibi öyle zan olunur ki hakikî ilim eshabı , Ezeliyetten - Ebediyete giden sür'ata kapılıp gidecek ve deryayı hiçide « Nirvana » da bo - ğulacaktır.

Dr. İ. Temo

GUSTAVE LE BON VE ESERİ

17 Şubat, 8 Mart, 18 Mart ve 10 Nisan 1932 Tarihlerinde BÉNE-BERİTH ve UNION FRANSAİSE, HALK EVİ ve DAR-UL-FÜNUN « Conférence » salonlarında verilmiş olan « Conférence » .

[Mabat]

HAKİKATLARIN HAYATI

La Vie des Vérités

Bu cild hakkında neşr olunan makalelerden müfrez fıkralar :

Pierre Gaultier şöyle yazar :

G. Le Bon un bütün kitaplarının , belki en harikulâdesi , en aslisi , en ihtiras engizi ve kelimenin felsefi ma'nasile en muharrişi (**Hakikatların Hayatı**) kitabıdır . Muharriş=Irritant kelimesile düşünmek melekesini daha ziyade tenbih edici ma'nasını murad ediyorum. Filhakika Hakikatların Hayatı üzerinde yaşa - mayı i'tiyad ettiğimiz meseleleri tekrar mev - zu'u bahs etmeye bizi mecbur ediyor .

Daha ziyade hayran olarak Prof. Rageot diyor, ki :

G. Le Bon zamanımızın en merak ve dikkat uyandırıcı zekâlarından biridir. Dostu H. Poincaré ona dahî diyor. Filhakika, o dehanın bütün vüs'atine ve feyyazlığına maliktir.

FRANSIZ AKADEMİYASI ÂZASIN - DAN GABRIEL HANOTAUX NUN NEŞR ETTİĞİ TERCEME'İ HAL HULÂSASINDAN MÜFREZDİR :

İşte bir Fransız , ki ismi ve âsarı eenebi memleketlerde pek ma'ruf ve yüksek derecede takdire mazhardır ; bizde ise henüz büyük bir sayt ü şöhrete vasıl olmamıştır. Büyük İngilizce gazete olan Iris Times , G. Le Bon hakkında şu sözleri söylemiştir :

Newton un **Principia** adlı kitabının inti - şarından beri ilim âleminde, Gustave Le Bon un « **Maddenin İstihalesi** » kitabının husule getirdiği heyecan kadar azim bir heyecanı pek az kitap husule getirmiştir. Tedris kitapları , eenebi memleketlerde , (Terbiyenin Psycholo - giası) unvanlı kitabında bast olunan princip lerden mülhem olmaya başladı; bizim halkımız ve Darülfünunumuz hemen hemen lâ kayd kalmak - dadır .